

Socialstyrelsen tydliga: Stöd till föräldrar förebygger brott

I ett nytt kunskapsstöd ger Socialstyrelsen fem tydliga rekommendationer för socialtjänsten i arbetet med barn som har hög risk att hamna i en kriminell bana. Kunskaperna är goda om vilka insatser som fungerar, men det är inte i första hand dessa som idag används.

Debatten är högljudd om gängkriminalitet och det ropas efter fler poliser och hårdare straff. Nu har också socialtjänsten kommit i blickfånget när [media påtalar brister](#) och [debattörer menar att socialtjänsten inte har kompetens i till exempel kriminologi](#). Det finns goda kunskaper om vilka metoder som fungerar om de används förebyggande.

Ett nytt kunskapsstöd från Socialstyrelsen med rubriken [Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott](#) är en uppföljning av ett stöd som kom förra året: [Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende](#). Där beskrivs risk- och skyddsfaktorer, och nu ger Socialstyrelsen fem tydliga råd om vilka insatser som bör användas för barn och unga som löper hög risk att fastna i normbrytande beteende.

Att Socialstyrelsen skriver "bör" betyder att det är en stark rekommendation. Råden har tagits fram utifrån ett stort vetenskapligt underlag tillsammans med externa experter och sakkunniga från praktiken. Det är samtidigt viktigt att behandlingar anpassas utifrån faktorer som barnets och vårdnadshavarnas behov, motivation och funktionsförmågor.

De metoder som rekommenderas är:

1. **Föräldrastöd.** Socialtjänsten bör erbjuda beteendebaserade föräldraskapsstödsprogram, som Cope, De otroliga åren, Komet

och Triple P, för barn 6–11 år med hög risk för fortsatt normbrytande beteende.

2. Färdighetsträningsprogram. Socialtjänsten bör erbjuda kbt-baserade och flerdimensionella (multimodala) färdighetsträningsprogram, såsom Coping Power Program, Dina-programmet och SNAP för barn 6–11 år med hög risk för fortsatt normbrytande beteende.

3. Strukturerad familjebehandling. Socialtjänsten bör erbjuda strukturerad familjebehandling i öppenvård för barn 12–17 år med hög risk för fortsatt normbrytande beteende. Med det menas familjeterapeutiska interventioner i öppenvård, vilka baseras på manualer och anpassas utifrån barnet.

4. Behandling i familjehem. Socialtjänsten bör erbjuda så kallad Treatment Foster Care Oregon (TFCO) som alternativ till institutionsvård för barn 12–17 år med hög risk för fortsatt normbrytande beteende. Det handlar om strukturerad familjebehandling under tiden som barnet är placerat i familjehem.

5. Beteende- och färdighetsträning. Socialtjänsten bör erbjuda strukturerad, individuell kbt-baserad beteende- och färdighetsträning för barn 12–17 år med hög risk för fortsatt normbrytande beteende. Insatsen kan ges i öppenvård och på institution.

Utöver dessa fem råd ges en stark rekommendation om vad socialtjänsten *inte* bör göra:

6. "Scared straight". Socialtjänsten bör inte erbjuda konsekvensprogram av typen Scared Straight för barn 12–17 år med hög risk för fortsatt normbrytande beteende. Scared Straight är en typ av konsekvensprogram med syfte att avskräcka barn i tonåren från kriminellt beteende genom besök på exempelvis fängelser, akutmottagningar eller missbruksmottagningar. Sådana program har visat sig få motsatt verkan, det vill säga de har snarare lockat unga till fortsatt

kriminalitet.

Idag är det vanliga att barn som begått brott får insatser som ospecificerade stödsamtal, ospecificerad familjebehandling och kontaktfamilj eller kontaktperson. Det visar *Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)*. Dessa insatser har inte utvärderats vetenskapligt, och det saknas kunskap om de främst har positiva eller till och med negativa effekter.

Pojkar och flickor med normbrytande beteendemönster har inte bara större risk än övriga att fastna i kriminalitet. De löper också högre risk för psykisk och fysisk ohälsa, missbruk och för tidig död. Att socialtjänsten kan erbjuda insatser som fungerar är därför viktigt, sett både till mänskligt lidande och samhällskostnader, framhåller Socialstyrelsen.

Framtidens socialtjänst, när den utreddes av **Margaretha Winberg**, fick [tydliga direktiv](#) om att alla eventuella reformer måste rymmas inom nuvarande kostnadsramar. Samtidigt la regeringen [en miljard kronor extra i budgeten](#) för att kunna förlänga fängelsestraffen för unga.

Elin Engström